

Ár 2015, föstudaginn 29. maí, er fundur haldinn í úrskurðarnefnd um viðskipti við fjármálafyrirtæki.

Mætt eru: Haukur Guðmundsson, formaður, Geir Arnar Marelsso, Hildigunnur Hafsteinsdóttir, Jóhann Tómas Sigurðsson og Unnur Erla Jónsdóttir.

Fyrir er tekið **mál nr. 15/2015:**

**M og K
gegn
F.**

og kveðinn upp svohljóðandi

ú r s k u r ð u r :

I.

Málsmeðferð.

Málsaðilar eru M og K, hér eftir nefnd sóknaraðilar, annars vegar og F, hér eftir nefndur varnaraðili, hins vegar.

Málið barst úrskurðarnefndinni 2. mars 2015, með kvörtun sóknaraðila, dags. 26. febrúar 2015. Með tölvupósti nefndarinnar, dags. 5. mars 2015, var kvörtunin send varnaraðila og honum gefinn kostur á að tjá sig um hana og skýra sjónarmið sín. Svör varnaraðila bárust með bréfi dags. 8. apríl 2015. Var bréfið sent sóknaraðila, með tölvupósti nefndarinnar, dags. 9. apríl 2015, og honum gefinn kostur á að koma á framfæri athugasemdum sínum. Athugasemdir sóknaraðila bárust með bréfi, dags. 4. maí 2015.

Málið var tekið fyrir á fundi nefndarinnar dags. 29. maí 2015.

II.

Málsatvik.

Þann 20. október 2006, undirrituðu sóknaraðilar, M og K, yfirlýsingu um sjálfskuldarábyrgð vegna yfirdráttar á tékkareikningi nr. X í eigu A, að fjárhæð kr. 9.000.000. Á yfirlýsingunni var þess óskað eftir að greiðslugeta greiðanda yrði ekki metin. Með undirrituninni staðfestu sóknaraðilar m.a. að hafa kynnt sér skilmála og niðurstöðu greiðslumats, hafi þess verið óskað, ásamt fræðsluriti varnaraðila um sjálfskuldarábyrgðir.

Samdægurs undirrituðu sóknaraðilar skjalið „*Niðurstaða greiðslumats*“ en niðurstaða þess benti til þess að lántakandi gæti ekki efnt skuldbindingar sínar miðað við fjárhagsstöðu.

Þann 27. október 2014, samþykkti varnaraðili að semja um uppgjör sjálfskuldarábyrgðar við sóknaraðila og veðskuldabréf nr. Y var gefið út. Útgefendur bréfsins voru sóknaraðilar, en samkvæmt lánsúmsókn var bréfið gefið út í þeim tilgangi til að greiða upp fyrri ábyrgðarskuldbindingar. Fjárhæð bréfsins var kr. 5.000.000.

Sóknaraðili fór fram á við umboðsmann viðskiptavina varnaraðila dags. 11. apríl 2014, að felldar yrðu niður sjálfskuldarábyrgðir á yfirdráttarláni A. Beiðni sóknaraðila var hafnað með bréfi frá varnaraðila, dags. 20. maí 2014, þar sem talið var að unnið hafi verið samkvæmt reglum varnaraðila við lánveitingu á yfirdráttarheimild á reikningi þar

sem framkvæmt var greiðslumat og sjálfskuldarábyrgðaraðilum var kynnt niðurstaða þess.

III.

Umkvörtunarefni.

Sóknaraðilar krefjast þess að sjálfskuldarábyrgð þeirra á yfirdráttarláni aðalskuldara, A, verði vikið til hliðar og hún ógilt á grundvelli 1. og 2. mgr. 36. gr. laga nr. 7/1936 um samningsgerð, umboð og ógilda löggerninga þar sem ekki hafi verið farið að reglum samkomulags um notkun ábyrgða á skuldum einstaklinga frá 1. nóvember 2001. Sóknaraðilar byggja kvörtun sína á því að ekki hafi verið framkvæmt mat á greiðslugetu skuldara í samræmi við ákvæði samkomulagsins.

Fyrir liggi að útgefandi skuldabréfsins, forveri varnaraðila, og varnaraðili hafi verið aðilar að umræddu samkomulagi. Því telur sóknaraðili að varnaraðili hafi átt að greiðslumeta skuldara þar sem höfuðstóll skuldabréfsins hafi verið langt yfir kr. 1.000.000 og að undantekningarregla lokamálsliðar 3. mgr. 3. gr. samkomulagsins hafi ekki átt við. Greiðslumatsskylda varnaraðila hafi því verið óháð því hvort sóknaraðilar hafi óskað sérstaklega eftir því að svo yrði ekki gert.

Sóknaraðili byggir á því að greiðslumat á skuldara skuldabréfsins hafi ekki farið fram ásamt því að sóknaraðilum hafi ekki verið kynnt niðurstaða greiðslumats í samræmi við 3. gr. samkomulagsins. Því telur sóknaraðili að ekki hafi verið leitað eftir staðfestingu á greiðslumatinu líkt og samkomulagið hafi gert kröfu um ásamt því að ekkert hafi komið fram á yfirlýsingunni um hver niðurstaða greiðslumatsins hafi verið. Þar sem varnaraðili sé fjármálafyrirtæki og hafi haft yfir að ráða sérfræðinga á sviði fjármálaþjónustu verði varnaraðili, að bera hallann af málsmeðferð þessari.

Sóknaraðilar vísa þessu til stuðnings í úrskurði úrskurðarnefndar um viðskipti við fjármálafyrirtæki, m.a. mál nr. 8/2012, 19/2012, 24/2012, þar sem réttast hafi verið talið að ógilda sjálfskuldarábyrgð ábyrgðaraðila þar sem greiðslumat hafi ekki farið fram, sbr. 3. mgr. 3. gr. samkomulagsins.

Sóknaraðilar ítreka ákvæði 3. mgr. 4. gr. í samkomulaginu þar sem þau telja að varnaraðili hafi aldrei óskað eftir skriflegri yfirlýsingu frá sóknaraðilum, heldur hafi sóknaraðilar eingöngu skrifað undir skjal með yfirskriftinni „Niðurstaða greiðslumats“ þar sem niðurstaða greiðslumatsins hafi bent til þess að skuldari hafi ekki geta staðið undir afborgununum. Af orðalagi samkomulagsins í 3. mgr. 4. gr., megi ráða að undirritun á slíkt skjal sé ekki fullnægjandi heldur beri að staðfesta skriflega að þau hafi vilja gangast í ábyrgð þrátt fyrir niðurstöðu greiðslumats. Sóknaraðilar telja að undirritun á skjal um niðurstöðu greiðslumats geti ekki talist vera yfirlýsing um að þau hafi vilja gangast í ábyrgð. Þar sem varnaraðili hafi ekki óskað eftir slíkri staðfestingu frá sóknaraðilum sé ljóst að varnaraðili hafi ekki fullnægt kröfum samkomulagsins og því beri að fella niður sjálfskuldarábyrgðina.

Þar sem yfirlýst markmið samkomulagsins hafi verið að draga úr vægi ábyrgða einstaklinga og að lánveitingar yrðu miðaðar við greiðslugetu greiðanda og hans eigin tryggingar, verði að gera ríkar kröfur til fjármálafyrirtækja að fylgja öllum þeim lögum og reglum sem gilda um ábyrgðarmenn í hvívetna enda séu fjármálafyrirtæki í mun sterkari samningsstöðu en neytendur. Varnaraðili hafi ekki fylgt reglum samkomulagsins og í ljósi þess sé það ósanngjarnt og andstætt góðri viðskiptavenju að fjármálafyrirtækið beri ábyrgðarsamninginn fyrir sig sbr. 1. og 2. mgr. 36. gr. laga nr. 7/1936 um samningsgerð, umboð og ógilda löggerninga.

Að lokum vísa sóknaraðilar til þess að ekki sé hægt að saka þá um tómlæti við að koma athugasemdum á framfæri enda sé um að ræða samning sem hafi verið gerður í samræmi við lög og reglur. Viðskiptin sem um ræði séu á milli neytanda annars vegar,

og fjármálafyrirtækis hins vegar, sem hafi búið yfir mikilli sérfræðipækkingu og sé í mun betri samningsstöðu en sóknaraðili. Því telja sóknaraðilar að það sé ótækt að leggja þær kröfur á sóknaraðila að taka eftir vanköntum þeim sem hafi verið á viðskiptunum fyrr og saka sóknaraðila um tórnæti við að koma athugasemdum að.

IV.

Athugasemdir varnaraðila.

Varnaraðili krefst þess að öllum kröfum sóknaraðila verði hafnað.

Varnaraðili áréttar það sérstaklega að greiðslumat hafi verið framkvæmt í samræmi við 3. gr. samkomulagsins og hafi það sýnt neikvæða greiðslugetu lántaka. Það sé því rangt sem sóknaraðilar hafi haldið fram þess efnis að greiðslumat hafi ekki verið framkvæmt.

Varnaraðili telur að í fyrsta lagi sé engan áskilnað að finna í umræddu samkomulaginu um það að lántaki skuli staðfesta niðurstöður greiðslumats sérstaklega. Í 3. mgr. 4. gr. samkomulagsins sé kveðið á um að „*tryggt skal að ábyrgðarmaður geti kynnt sér niðurstöðu greiðslumats*“. Hins vegar sé ekkert kveðið á um skyldu fjármálafyrirtækja til að fá staðfestingu ábyrgðarmanna á tölulegum upplýsingum greiðslumats, enda séu þær trúnaðargögn. Þá beri fjármálafyrirtæki skylda samkvæmt samkomulaginu til að upplýsa ábyrgðarmann ef niðurstaða greiðslumats sé þess efnis að lántakandi muni ekki geta efnt skuldbindingar sínar og skal ábyrgðarmaður staðfesta það sérstaklega.

Af gögnum máls sé ljóst að sóknaraðilar hafi staðfest að hafa kynnt sér niðurstöðu greiðslumats. Þá hafi þau jafnframt staðfest skriflega að niðurstaða greiðslumats hafi verið þess efnis að lántaki myndi ekki geta efnt skuldbindingar sínar. Sóknaraðilar hafi þó engu að síður ákveðið að gangast í ábyrgðina og hafi staðfest það skriflega. Samkvæmt framangreindu verði því ekki séð að brotið hafi verið gegn samkomulaginu.

Þá vísar varnaraðili til þess að með undirritun á yfirlýsingu um sjálfskuldarábyrgð hafi sóknaraðilar staðfest sérstaklega að hafa kynnt sér efni fræðslurits varnaraðila um sjálfskuldarábyrgðir. Í bæklingnum hafi verið vísað til samkomulagsins og þar hafi verið greint frá helstu atriðum þess. Þar hafi ábyrgðarmenn verið sérstaklega hvattir til þess að kynna sér greiðslugetu lántaka. Greiðslumat hafi verið framkvæmt og niðurstaða matsins hafi bent til þess að greiðandi hafi ekki geta efnt skuldbindinguna. Þar sem sóknaraðilar hafi staðfest að hafa kynnt sér efni bæklingins þá verði að leggja til grundvallar að þeim hafi verið kunnugt um að greiðslumat hafi verið framkvæmt og það hafi verið á þeirra ábyrgð að óska eftir að fá að sjá það áður en þau gengust í ábyrgðina.

Með vísan til dóms Hæstaréttar í máli nr. 575/2012, verði að telja að ákvæði samkomulagsins, um að tryggt sé að ábyrgðarmaður geti kynnt sér niðurstöðu greiðslumats, hafi verið uppfyllt og því séu ekki uppfyllt skilyrði samkvæmt 36. gr. samningalaga fyrir því að víkja ábyrgðunum til hliðar. Þar segir m.a.: „*Það var því á ábyrgð hans sjálfs hvort hann óskaði eftir að sjá greiðslumatið áður en hann veitti samþykki við veðsetningu fasteignar sinnar. Þá var ætluð röng forsenda í greiðslumati ekki þess eðlis að forvera stefnda yrði um hana kennt.*“

Varnaraðili telur að meta þurfi sérstaklega skilyrði 36. gr. laganna, varðandi það hvort það hafi verið ósanngjarnt eða andstætt góðri viðskiptavenju að bera sjálfskuldarábyrgðina fyrir sig. Af dómaframkvæmd megi hins vegar sjá að það hafi ráðist af heildstæðu mati á atvikum hvers máls fyrir sig hvort það hafi átt að beita ógildingarreglu 36. gr. samningalaga. Sönnunarbyrði fyrir því að skuldbinding

sóknaraðila sé felld úr gildi eða ógild hafi hvílt á sóknaraðila og geti hann ekki sýnt fram á það, þ.e. að umræddum ákvæðum samningalaga verði beitt til ógildingar.

Varnaraðili vísar til þess að yfirlýsingin um sjálfskuldarábyrgð hafi verið gefin út í október 2006 og hafi sóknaraðilar fyrst gert athugasemdir við það sumarið 2014 og því megi telja að sóknaraðilar hafi sýnt af sér nokkurt tómlæti þar sem tæp átta ár hafi verið frá því að skuldabréfið hafi verið gefið út. Telur varnaraðili að sóknaraðilum hafi verið í lófa lagið að koma að athugasemdum fyrr.

Af framansögðu hafnar varnaraðili því að fella ábyrgðaryfirlýsingu sóknaraðila niður. Byggir varnaraðili kröfu sína á því að reglum samkomulags um notkun ábyrgða á skuldum einstaklinga hafi verið fylgt í hvívetna við lánveitingar til sóknaraðila.

V.

Niðurstaða.

Ágreiningur aðila lýtur að ógildingu á sjálfskuldarábyrgð sóknaraðila á tékkareikningi nr. X í eigu A, að fjárhæð kr. 9.000.000

Sóknaraðilar byggja á því varnaraðili hafi ekki metið greiðslugetu skuldara. Hins vegar verður að telja samkvæmt gögnum málsins að óumdeilt sé að greiðslumat hafi farið fram við útgáfu ábyrgðarinnar þar sem sóknaraðilar undirrituðu skjalið „Niðurstaða greiðslumats“.

Þá byggja sóknaraðila á því að undirritun á skjal um niðurstöðu greiðslumats hafi ekki talist vera yfirlýsing þess efnis að þau hafi vilja gangast í ábyrgð. Því hafi varnaraðili átt að afla sérstakrar staðfestingar til að fullnægja kröfum samkomulagsins og þar sem það hafi ekki verið gert, verði að fella niður sjálfskuldarábyrgðina.

Þegar sóknaraðilar gengust í sjálfsskuldarábyrgð á umræddum tékkareikningi var í gildi samkomulag um notkun ábyrgða á skuldum einstaklinga, dagsett 1. nóvember 2001, og óumdeilt að varnaraðili sé aðili að samkomulaginu. Varnaraðila bar því að fullnægja þeim skyldum sem á honum hvíldu samkvæmt samkomulaginu.

Samkomulagið tekur meðal annars til þess þegar einstaklingur gengst í sjálfskuldarábyrgð, sbr. 2. gr. samkomulagsins. Samkvæmt 3. gr. samkomulagsins er fjármálafyrirtæki skylt að meta greiðslugetu greiðanda nema ábyrgðarmaður óski sérstaklega eftir því með skriflegum hætti að svo verði ekki gert. Fjármálafyrirtæki er þó ávallt skylt að greiðslumeta skuldara þegar ábyrgð ábyrgðarmanns á skuldum viðkomandi skuldara nemur meira en kr. 1.000.000. Samkvæmt 3. mgr. 4. gr. samkomulagsins skal tryggt að ábyrgðarmaður geti kynnt sér niðurstöðu greiðslumats áður en hann gengst í ábyrgðina, enda liggi fyrir að greiðandi hafi samþykkt það. Bendi niðurstaða greiðslumats til þess að greiðandi geti ekki efnt skuldbindingar sínar, en ábyrgðarmaður óskar eftir að lán verði veitt engu að síður, skal hann staðfesta það skriflega.

Af framansögðu verður því talið að samkvæmt 3. mgr. 4. gr. samkomulagsins skuli ábyrgðarmaður geta kynnt sér niðurstöðu greiðslumatsins áður en hann gengst í ábyrgðina en það sé þó ekki kveðið á um skyldu lánveitanda til að kynna ábyrgðarmanni í öllum tilvikum gögn til grundvallar niðurstöðu greiðslumatsins. Verður að telja að þar sem sóknaraðilar hafi óskað eftir því að skuldari yrði ekki greiðslumetinn á yfirlýsingu, en þrátt fyrir það hafi varnaraðili greiðslumetið skuldara, og kynnt niðurstöður fyrir sóknaraðilum með skjalinu „Niðurstöður greiðslumats“ sem var neikvætt og sóknaraðilar undirrituðu, hafi reglum samkomulagsins verið fylgt.

Í ljósi framangreinds eru því ekki fyrir hendi forsendur í máli þessu til að víkja sjálfskuldarábyrgð sóknaraðila til hliðar, með vísan til 36. gr. laga nr. 7/1936 um samningsgerð, umboð og ógilda löggæringa. Verður kröfum sóknaraðila um ógildingu á sjálfskuldarábyrgð því hafnað.

Ú r s k u r ð a r o r ð:

Öllum kröfum sóknaraðila, um ógildingu á ábyrgð þeirra á sjálfskuldarábyrgð sóknaraðila á tékkareikningi nr. X í eigu A, er hafnað.

Reykjavík, 29. maí 2015.

Haukur Guðmundsson

Geir Arnar Marelsson

Jóhann Tómas Sigurðsson

Hildigunnur Hafsteinsdóttir

Unnur Erla Jónsdóttir